

Saukkoselvitys

Haitinkankaan tuuli- ja aurinko-voimahanke (sähkönsiirto), Karvia

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen liite 36

Elements Suomi Oy

6.8.2024

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen liite 36

Elements Suomi Oy

Sisällys

1 Johdanto 3

2 Kohdelaji 3

3 Menetelmät 4

4 Tulokset 4

5 Epävarmuustekijät..... 6

6 Johtopäätökset..... 6

Lähteet 7

Liitteet..... 8

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen liite 36

Elements Suomi Oy

1 Johdanto

Tämä saukkoselvitys on tehty Karvialle sijaitsevan Haitinkankaan alueelle suunniteltua tuulivoima- ja aurinkovoimahanketta varten. Suunniteltu hanke sisältää myös voimajohton sähkönsiirtoa varten. Selvityksen on suunniteltu tulevan osaksi ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Selvitystä varten valittiin paikkatietotarkasteluna alueet, joissa voimajohto ylittää virtavesiä.

Selvityksen avulla pyrittiin saamaan yleiskuva voimajohtoreitin varrella sijaitsevien virtavesien merkityksestä saukolle.

Työn toteuttivat:

- Teemu Mäkinen FM (akvaattiset tieteet). Teemulla on noin viiden vuoden kokemus vastaavan kaltaisista luontoselvityksistä.
- Samuli Lehikoinen FM (eläinekologia). Samulilla on noin 20 vuoden kokemus erilaisista luontoselvityksistä.

2 Kohdelaji

Selvityksen kohdelajina oli saukko. Saukkoa havaitaan melko yleisesti sopivilla vesiosuuksilla ja sen kanta on vakaa koko maassa. Lajin elinpiiriin voivat kuulua erilaiset vesistöt, kuten joet, järvet, lammet ja merenranta. Tärkein tekijä niiden elinympäristön kannalta on talvella sulana pysyvien virtapaikkojen määrä, sillä saukot saalistavat pääasiassa kalaa ja tarvitsevat jäänalaisia onkaloita. Lisäksi nämä sulapaikat määrittelevät saukkojen pysyvän elinpiirin ja lisääntymispaikat, koska naaraat asettuvat pentueineen alueille, joilla on sopivasti ruokailumahdollisuuksia (Ympäristöministeriö 2017.)

Saukko kuuluu EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajeihin, mikä edellyttää lajin tiukkaa suojelua. Laji on lisäksi rauhoitettu koko maassa. Saukon suojelutaso Suomessa on nykyään suotuisa ja lajin näkymät vakaat. Viimeisimmässä uhanalaisarvioinnissa (2019) saukko arvioitiin elinvoimaiseksi (LC) lajiksi. Lajia uhkaavat ensisijaisesti liikenne, kalanpyydykset ja vesirakentaminen, mutta myös saasteet (Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus 2019.)

Poikueen talvinen ruokailupaikka on osa saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkaa. Tapauskohtaisesti sulapaikkoja ja niiden lähiympäristöä, joilla havaitaan merkkejä saukon liikkumisesta, on pidettävä mahdollisina saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkoina, joiden hävittäminen ja heikentäminen on kielletty (Ympäristöministeriö 2017.)

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen liite 36

Elements Suomi Oy

Menetelmät

Saukkoselvitys tehtiin kevättalvella 2024. Selvityksessä keskityttiin erityisesti havaitsemaan saukon lumijälkiä hankkeelle suunnitellun voimajohton kannalta huomioitavien virtavesien läheisyydessä. Karttatarkastelun perusteella valittiin lajille sopivia virtavesiä, joiden luokse on suhteellisen helppo päästä ja joiden kohdalla virtavesi ja suunniteltu voimajohto risteävät. Selvityksen suunnitteluun hyödynnettiin monipuolisesti erilaisia avoimia paikkatietoaineistoja mm:

- SYKE 2023, Uomaverkosto
- MML 2023, Ortokuvat
- MML 2023, Maastokartat
- Suomen lajitietokeskus 2023, Lajihavainnot

Saukkoselvitys toteutettiin Ympäristöministeriön (2017) esittämien ohjeiden mukaisesti lumijälkiä sekä muita esiintymiseen viittaavia merkkejä (esim. ulosteet ja syönnösjäänteet) etsimällä. Selvityksessä kiinnitettiin erityistä huomiota myös lajin elinympäristöön liittyviin tekijöihin. Selvityksessä hyödynnettiin kiikareita ja laadukasta kameraa.

Sää ja lumiolosuhteet selvitysajankohtana (18. ja 19.3.2024) olivat saukkoselvitykselle soveltuvat. Viimeisimmästä lumisateesta oli kulunut riittävästi (yli 24 h) aikaa jälkien muodostumiseksi. Tuoretta lunta oli riittävästi jääkannen päällä, joten lajin lumijäljet olivat hyvin nähtävissä.

3 Tulokset

Saukkoa havainnoitiin 19 kohteella. Näistä kuudella havaittiin saukon jälkiä, joista yhdet jäljet sijoittuivat koskipaikan (erityisen potentiaalinen lisääntymis- ja levähdyspaikka) läheisyyteen. Kaikki havaituista jäljistä olivat todennäköisesti yksittäisen yksilön, ja lajin etenemisen suoraviivaisuus kaikilla lähelle voimajohtoa sijoittuvilla kohteilla, joilla lajia havaittiin, viittaa siirtymäreittiin, ei pidempiaikaisesti lajin käyttämään alueeseen. Kohteilta ei tunnistettu saukkojen jälkiä pareina tai ryhminä, mikä voisi viitata pentueisiin tai lisääntymiseen.

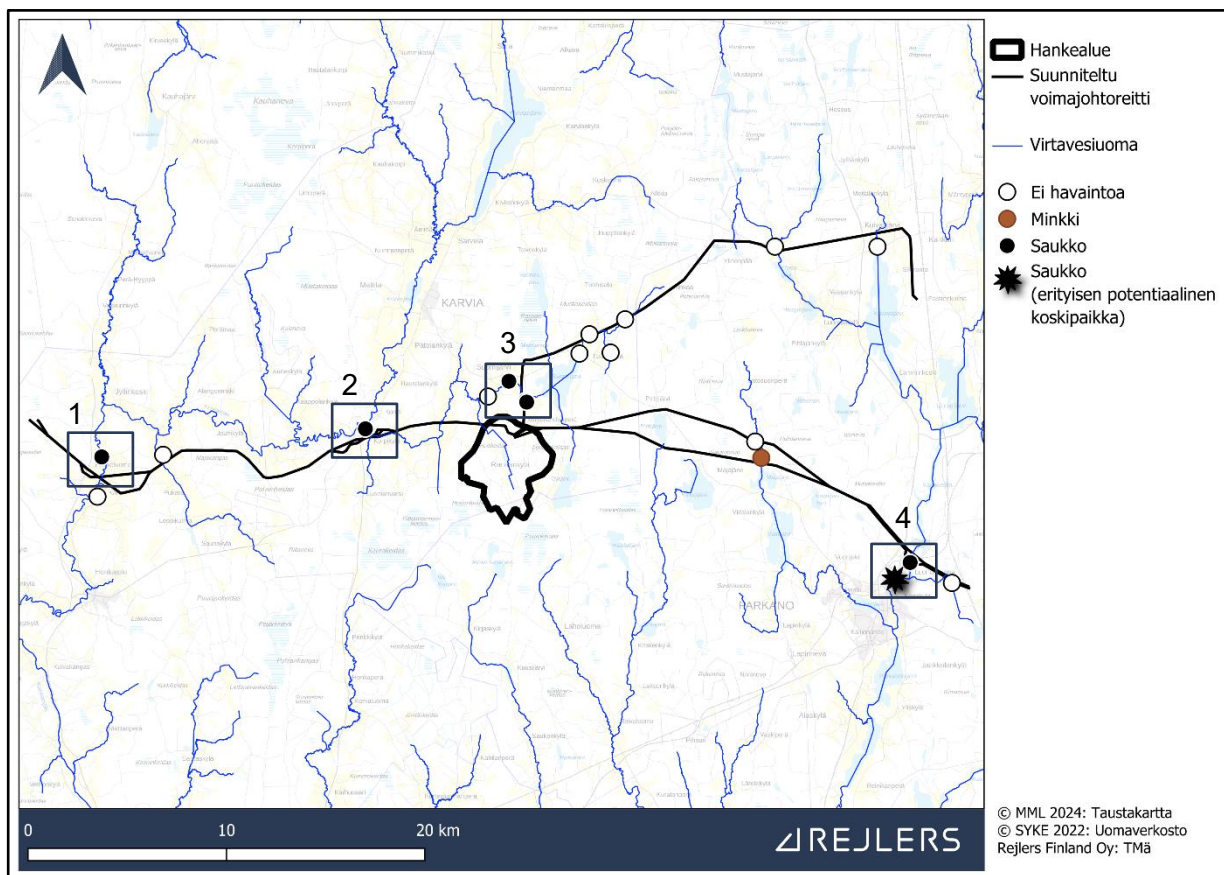
Selvityksessä huomioitiin kohteet, jotka mahdollisesti pysyvät sulana läpi vuoden. Näitä olivat Maanmittauslaitoksen merkitsemät koskiosuudet (MML maastokartat 2023). Koskiosuuksia pidettiin varovaisuusperiaatteen mukaan mahdollisina lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkoina, joihin kulkuyhteyttä tarkasteltiin.

Yhdellä kohteella havaittiin haitallista vieraslajia – minkki.

Kuva 1 on esitetty selvityskohteet ja havainnot. Näiden jälkeen on esitetty aluekohtaiset kuvaukset.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen liite 36

Elements Suomi Oy

Kuva 1. Saukkoselvityksen havainnot. Tarkemmat kuvat on esitetty liitteissä. Liitteissä myös nuolin osoitettu todennäköinen kulkuyhteys, havainnot ja saukolle mahdollisesti tärkeän kohteen (pun.) välillä.

Alueella 1 havaitut saukon jäljet sijoittuvat noin 1,6 km etäisyydelle voimajohtoreitin pohjoispuolelle. Voimajohtoreitillä ei ole mahdollisia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti mahdolliset lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat voimajohtoreitistä linnuntietä noin 2,6 km etäisyydellä pohjoispuolella ja 1,5 km etäisyydellä eteläpuolella. Mahdollisen eteläisen lisääntymis- ja levähdyspaikan ja suunnitellun voimajohdon välillä ei ollut saukon jälkiä selvitetystä kohdasta jokea.

Alueella 2 suunniteltu voimajohtoreitti kulkee etelässä noin 400 m etäisyydellä saukkohavainnosta. Havainnon pohjoispuolelta noin 1 km etäisyydeltä tunnistettiin koskiosuus. Voimajohtoreitin eteläpuolelle ei sijoitu selkeästi sulana pysyviä koskiosuuksia. Suunniteltu voimajohto ei tällöin sijoitu saukolle arvokkaiden koskiosuuksien väliin. Voimajohtoreitillä ei todennäköisesti ole lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

Alueella 3 havaitut saukon jäljet sijoittuvat noin 1,6 km etäisyydelle voimajohtoreitin länsipuolelle ja noin 340 m päähän itäpuolelle. Voimajohtoreitillä ei ole mahdollisia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Mahdollinen lisääntymis- ja levähdyspaikka on voimajohtoreitistä noin 1,8 km etäisyydellä suunnitellun voimajohdon länsipuolella Suomijoella Saarikosken sillan kohdalla. Todennäköisesti laji liikkuu tämän sillan ja Suomijärven välillä.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen liite 36

Elements Suomi Oy

Alueella 4 saukkoa havaittiin voimajohtoreitin eteläpuolella sijaitsevan Käenkosken padon yläpuolella noin 30 m etäisyydellä suunnitellusta lähimmästä voimajohtoreitistä. Voimajohtoreitillä ei tällä kohtaa ole sopivia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja saukolle.

Ylikosken ja Kairosken alueet noin 1,1 km etäisyydellä voimajohtoreitistä sopivat piirteidensä puolesta erityisen hyvin saukon talven aikaiseksi elinpiiriin ydinalueeksi, mahdollisesti myös lisääntymis- ja levähdysalueeksi. Padon yläpuolella havainto vaikutti liikkuvan/kiertelevän yksilön jäljiltä. Todennäköisesti saukolla ei ole tarvetta kulkea tätä havaintoa etäämmälle voimajohtoreitin pohjoispuolelle avonaisen Riuttasjärven jälle talviaikaan.

4 Epävarmuustekijät

Selvityshetkellä sää/lumiolosuhteet olivat hyvät, mikä parantaa havaintojen laatua ja varmuutta. Sitä kautta myös tulosten luotettavuus paranee.

Selvityksessä ei kuljettu kaikkia vesireittejä, joiden läheisyydessä voimajohdon on suunniteltu kulkevan. Voimajohtoreitiltä kuljettiin potentiaalisimpia kohteita, joihin oli suhteellisen helppo päästä. Selvityksen ulkopuolelle jätettiin hankalakulkuisimmat kohteet, sekä ennalta arvioiden todennäköisesti saukolle vähemmän merkitykselliset kohteet, esim. pienimmät virtavedet.

Selvitysmenetelmä itsessään sisältää jonkin verran epävarmuutta johtuen lajin aktiivisuudesta ja liikkumisesta eri elinympäristöissä. Laji liikkuu laajalla alueella ja voi toisinaan kulkea myös metsiä pitkin esimerkiksi virtavesikohteelta toiselle.

Selvityksen toistaminen olisi voinut vaikuttaa havaintoihin, koska laji liikkuu aktiivisesti, ja tällöin havaintoja olisi voinut kertyä hieman eri kohdista virtavesiosuuksia. Selvityksen johtopäätöksiin selvityksen toistamisella ei olisi ollut oleellista merkitystä.

5 Johtopäätökset

On erittäin epätodennäköistä, että saukolle arvokkaita alueita, joihin hanke voisi vaikuttaa, sijoittuisi suunnitellulle voimajohtoreitille. Voimajohtoreitillä maastoselvitysten yhteydessä ei havaittu saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Saukon liikkumista havaittiin kuudessa kohdassa, jossa voimajohto ja virtavesi risteävät. Nämä kohdat ja niiden ympäristö kuuluvat saukon elinpiiriin.

Voimajohtoreittien varrelta ei selvityksen perusteella rajattu kohteita, joilla olisi lainsäädännön antama turva (luontodirektiivin liitteen IV a eläinlajin – saukko lisääntymis- ja levähdyspaikka) tai varovaisuusperiaatteen mukaisesti tällaisiksi arvioituja kohteita.

Puolestaan liitteissä esitettyjä reittejä voidaan pitää saukon ekologisia yhteyksiä tukevin kohteina (arvoluokka 4) – ei tärkeänä kulkuyhteytenä ja/tai siirtymäreitinä, koska laji pystyy liikkumaan myös maareittejä pitkin, eikä esimerkiksi vesistöyhteyden katkeaminen katkaise täysin lajin geenien siirtymistä tai lisääntymis- ja levähdyspaikan soveltuvuutta lajille.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen liite 36

Elements Suomi Oy

Lähteet

Suomen ympäristökeskus 2024. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi

Ympäristöministeriö 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt

Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen liite 36

Elements Suomi Oy

Liitteet

Liitteiden leikekuvissa on esitetty todennäköinen kulkuyhteys nuolella ja saukolle mahdollisesti tärkeän koskiosuus punaisella.

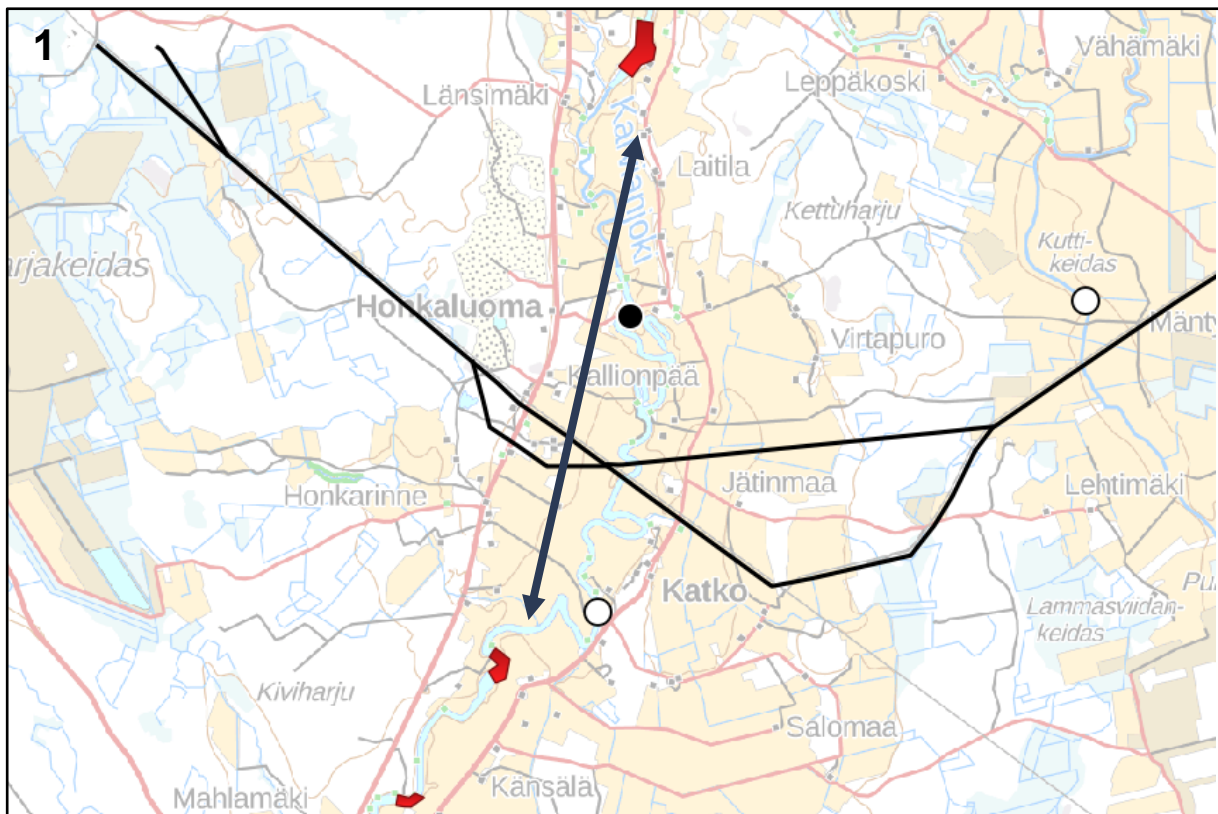
Suunniteltu voimajohto – Musta viiva

Saukon jälkihavainto – Musta ympyrä

Kohde, joka selvitettiin ilman havaintoa – Valkoinen ympyrä

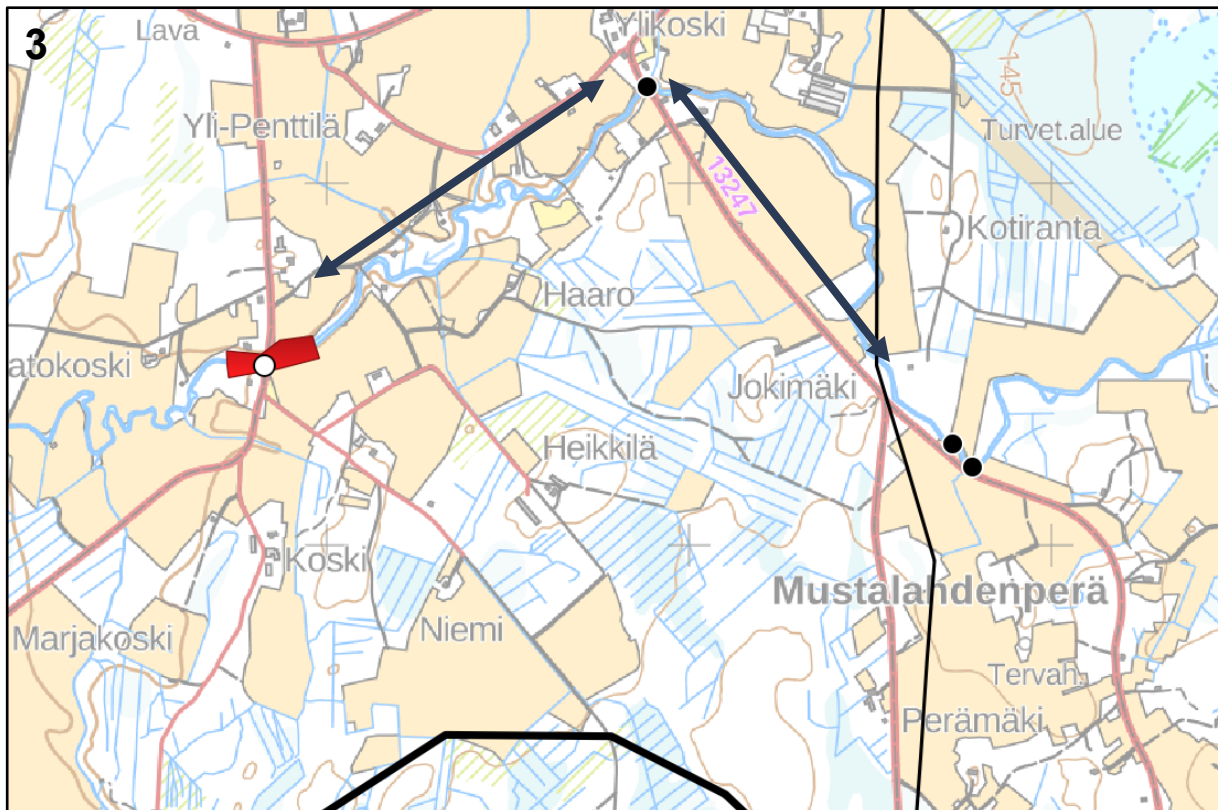
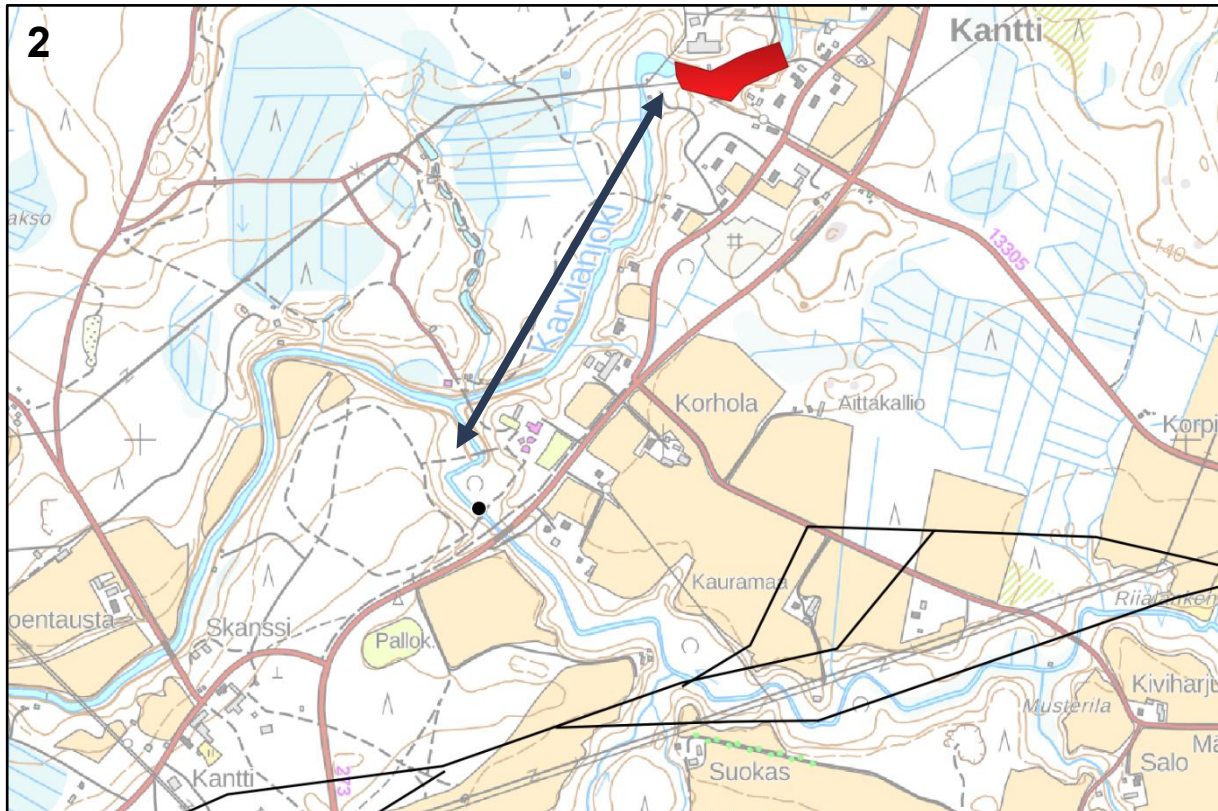
Erityisen sopiva elinympäristö (sis. saucon jälkihavainnon) – Musta tähti

Ekologinen yhteys jokea ja/tai sen reunoja pitkin (Arvo lk. 4) – Musta nuoli

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen liite 36

Elements Suomi Oy

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen liite 36

Elements Suomi Oy

